

»Naši dosežki 82«

Ob kongresih Zveze komunistov bo v Ljubljani vrsta nastopov amaterskih skupin

V vrsti prireditev in nekaterih drugih aktivnosti v rednem programu občinskih zvez kulturnih organizacij v Ljubljani, ki potekajo v spomladanskem obdobju po kulturno umetniških društvih in skupinah, šolah, krajevnih skupnostih ter delovnih organizacijah bo v tem času še nekaj pomembnih – poleg vsakodnevnih rednih ponudb osrednjih kulturnih ustanov – skupnih prireditev

na ravni mesta. Tako se bodo zvrstile v okviru zdaj že tradicionalne vsakoletne akcije »Naši dosežki« zveze kulturnih organizacij mesta Ljubljana od 15. marca do 7. junija 1982 revije pevskih zborov in oktetov Ljubljanskega pevskega združenja ter folklornih skupin v naši osrednji kulturni hiši – Cankarjevem domu ter gledališke predstave v Šentjakobskem gledališču in ex tempore

82 – Podoba Ljubljane z razstavo izbranih del v Atriju Magistrata.

Zaradi močne »mestne« in dobrega dela nacionalne kulture, zbrane v Ljubljani, ponekod velja prepričanje, da ljubitelstvo ne premore ustvarjalnih in poustvarjalnih vrednot in da po kakovosti svojih dosežkov močno zaostaja za dejavnostjo profesionalcev. Za prenekatero skupino ali celo vrsto to seveda v polni meri velja, toda v razvejanem kulturnem življenju je vrsta dolga leta in desetletja delujočih in h kakovosti stremečih amaterskih ansamblov, ki so utrdili svoj sloves in si zaslužijo nedeljena priznanja domače in tuje kulturne javnosti, pa tudi strokovne kritike. Mednje sodijo nedvomno vokalno-glasbene skupine. In prav te imajo v letošnjih »Naših dosežkih 82« pomembno mesto. Tako bodo zbori in okteti s svojimi sporedi partizanskih, revolucionarnih, borbenih ter slovenskih narodnih in umetnih pesmi prispevali pomemben delež k predkongresnemu in kongresnemu vzdušju, junjska revija folklornih skupin pa bo s pisanim sporedom jugoslovanskih pesmi in plesov manifestacija bratstva in enotnosti. Nastop 80 članskega zbora »Jeka Primorja« na reviji pevskih zborov, prvi te vrste v Cankarjevem domu, pa je sodil v okvir sodelovanja Ljubljane s pobrateno Reko.

BRANKO DOBRANC

DOMAČA KNJIŽNICA

Vsakdo jo uredi po svojem okusu

V pogovorih o branju in knjigah, o najljubših in najboljših literarnih delih, se šestokrat ustavimo pri vprašanju o domači knjižnici. Lastna knjižnica, ki pogosto preraste v družinsko, je bila in bo vir znanja, prepotrebno okno v svet in zakladnica lepote ter duhovnosti. Kot dobri prijatelji so knjige doma v bližini, pri roki, kadar si jih človek zaželi. Prav možnost, da se bralec lahko vrne k določenemu poglavju, verz ali misli v knjigi, je izredna prednost in draž tiskane besede pred drugimi množičnimi občili. Naštetih vrednot ne odtehtata dejstva, da knjige rabijo prostor in da niso poceni.

Srčika osebne knjižnice je navadno izbor domačega leposlovja. Izbor ni težak, saj je vsakdo opozorjen na vrhove besedne umetnosti v šoli. Leposlovni del knjižnice dopolnjuje vsak ljubitelj knjig po svojem okusu in zmožnostih vse življenje.

Drugi del knjižnice je priročna zbirka. Njeno oblikovanje zahteva več presoje in časa. Vanjo spadajo enciklopedije, leksikoni posameznih strok, slovenski pravopis in slovarji, knjige z delavnega področja ter dela o konjičkih družinskih članov.

Samostojno splošno enciklopedijo Slovenci še pripravljamo. Veliko in s pridom uporabljamo Enciklopedijo Leksikografskega zavoda v šestih knjigah, ki ni prevedena. V slovensčini je izšla Mala splošna enciklopedija pri Državni založbi Slovenije.

Posamezni leksikoni izhajajo zdaj tu, drugič drugje. Le Cankarjeva založba sistematično pošilja na knjižni trg popularne »sovice«. Dosele so izšle: Biologija, Družboslovje, Fizika, Geografija, Glasba, Kemija, Likovna umetnost, Literatura in Matematika. Leksikoni so po vsebini, obliki in vezavi priročni; nekatere so že ponatisnili.

ALENKA ZUPAN

MLADI O KULTURI

Poskus z imenom »Glej«

»Tako eksperimentalno gledališče »Glej«, kot krajevna skupnost Poljane, vsak imata svoj prav v sporu«, so menili člani predsedstva bežigradske občinske konference Zveze socialistične mladine Slovenije na zadnji seji v sredini marca. »Vedno poslušamo o mladih, kakšni da so in kakšni naj bi bili. Že v krajevni skupnosti (tudi za Bežigradom, kot je pokazala pred nedavnim izdelana analiza) pa mladi nimamo niti osnovnega pogoja za svoje delovanje – prostorov.«

Eksperimentalno gledališče Glej je s svojim dvajsetletnim delom upravičilo svoj obstoj, če ne z drugim, s številnimi nagradami, ki jih je prejelo širrom po Jugoslaviji. V njem je začel svojo poklicno pot prenekateri mladi igralec, dramaturg ali režiser, ki takoj po končanem študiju v institucionalnem gledališču nima možnosti za delo. Gledališče Glej je kot edino eksperimentalno gledališče v Sloveniji republiškega pomena, zato so člani predsedstva bežigradske občinske konference ZSMS predlagali, da se problem njegovih prostorov razreši na republiškem nivoju, tako v Zvezi mladine kot v Socialistični zvezi in Kulturni skupnosti.

V. P.

Foto: M. P.

pisma bralcev

Ilovica namesto premoga

Kako je s premogom in drvni v naši trgovini? Drva se še dobi, sicer po visoki ceni, pa vendar so. Premog pa je zelo težko dobiti, kljub enoletnemu prednaročilu.

Pri tem moramo pohvaliti naše podjetje KURIVOPRODAJA, ki po svojih močeh želi ugoditi vsem in tudi v raznih primerih s kar največ dobre volje in razumevanja rešuje razne nujne probleme posameznikov in družin, ki so ostali brez premoga, da jim dostavi vsaj malo količino in jih tako reši prezebovanja v mrzlih dneh. Prepričani smo, da bi Kurivoprodaja želela ugoditi vsem potrošnikom, vendar pa je tudi to podjetje odvisno od proizvajalcev in dobav. KURIVOPRODAJA prodaja tak premog, kot ga pač dobi in kakršen je ta premog.

Svoječasno je bil premog, bodisi lignit ali rjavi premog, kvaliteten, dobro

očiščen, sortiran in opran in smo bili z njim v resnici zadovoljni. Danes pa je premog katerekoli vrste nemogoč. Premog je umazan, vmes je polno ilovice in kamenja in kljub zelo visoki ceni o kakšni kvaliteti premoga ne moremo govoriti, še manj pa o zadovoljivi kaloričnosti. Porabi se ga mnogo več in tudi pepela in ostalih odpadkov je zelo veliko. Na eno tona premoga pride gotovo 250 kg odpadkov.

Ali ne kurimo s takim umazaniam, neočiščenim premogom naše ozračje še bolj kot bi ga sicer, če bi bil premog tak, kot bi moral biti.

Rudniki – proizvajalci premoga, sedaj močno izkoriščajo nastalo energetsko krizo in prodajajo tudi ilovico in kamenje za premog in to še za drag denar. Videti je, da gre pri izkopih samo za količino (»Nakopali smo toliko in toliko ton premoga.«), ne pa tudi za kvaliteto. Saj bo potrošnik vse plačal!

Vsekakor bi morala obstajati tudi pri rudniku – proizvajalcu neka kontrola kvalitete premoga, da bi

nadzirali kakšen premog se pošilja v prodajo. Kvaliteti premoga pa naj odgovarja tudi cena, saj potrošnik kupuje premog, ne pa blato, ilovico in kamenje.

Kje so naše inšpekcijske službe, da bi tudi v tem pogledu zaščitile potrošnika?

DRAGA ROZMAN

● Tržni inšpektor Kajo Škorč je ravno 8. marca opravil pregled v poslovalnici KURIVOPRODAJA na Letališki cesti števil. 1.

Ugotavljajo, da je dobava premoga skromnejša, premog pa ni najboljši (slabše sejan, prebran in opran, največkrat pa je rovin, torej nesepariran).

KURIVOPRODAJA se trudi, da bi strankam dobavila boljše blago. Slabše vrste premoga presejejo in sortirajo. Pri teh delavah – pred dostavo premoga potrošnikom – znese izpad tudi do ene tretjine v težji premoga, kakršnega dobijo iz rudnikov. Kljub tem ukrepom pa v KURIVOPRODAJI ocenjujejo, da je v premogu, kakršnega dobijo stranke, še kakšnih 10 odstotkov materialov odveč (na primer: večji koal ilovice ostanejo na mreži itd.).

Omenjena poslovalnica je imela v sezoni 1981/82 približno 100 reklamacij (približno en odstotek kupcev). Strankam so brezplačno nadomestili okrog 60 ton premoga.

POGOVOR S SLIKARJEM TOMAŽEM GORJUPOM

Razdrobljenost, ki se sprti sestavlja

Z desetega nadstropja stolpnice na Topniški cesti je bil zaradi čistega zraka nad Ljubljano čudovit razgled. Tomaž Gorjup, akademski slikar, me je povabil v svoj atelje, v eno izmed dveh sob v stanovanju. Platno na stojalu zavzame skoraj vso sobo, nekaj prostora ostane le za polico, kjer so zložene palete, barve in čopiči, za steno pa so položena že pripravljena platna. Preprosto in urejeno, prav nič spominjajoče ne boemske slikarske ateljeje.

»Tudi takole delam, ne gre drugače, težko je dobiti primeren prostor za atelje.« Tomažu Gorjupu je dvaintrideset let. Leta 1974 je diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani pri Janezu Berniku, leta 1976. pa je opravil slikarsko specializacijo pri Andreju Jemcu. Ob svojem slikarstvu deluje kot profesor umetnostne vzgoje na Gimnaziji Poljane v Ljubljani. Na delovnem mestu mu gre do na roke, vendar pa zadnje čase manj. Več časa bi potreboval za svoje slikarsko delo, pravi pa, da slikanja ne namerava v nobenem primeru opustiti.

Do sedaj je priredil 19 samostojnih in sodeloval na 54 skupinskih razstavah v domovini in tujini. Tomaž Gorjup je za svoje delo prejel študentsko Prešernovo nagrado za slikarstvo (1975), Župančičevo nagrado (1981.) in lansko leto nagrado III. septembrskega likovnega salona mladih za slikarstvo v Nikšiču.

Že pred letom, ko je prejel Župančičevo nagrado, smo se domenili, da bo povedal nekaj o svojem delu za bralce »Zbora občanov«.

Po letih ste mlad slikar, pa ste dobili že vrsto priznanj in tudi kritike so po vrsti ugodne.

»Nagrada je vsekakor spodbuda za ustvarjalca. Župančičevo nagrado jemljem kot nagrado za daljše obdobje mojega dela, za dokaj obširen opus slik, ki so bile razstavljene po vsej Jugoslaviji v letih od 1977. naprej. Vesel sem bil tudi nedavnega sporočila iz Nikšiča, da so mi podelili prvo nagrado.«

Zadnji čas je bil v prvi vrsti vaš slikarski motiv čevlji oziroma obuvalo.

»Naslikal sem vrsto slik, kjer so naslikani čevlji, copate, postavljeni in dani v prostor, sami v njem, v soodvisnosti med sabo. Nastajala je svojevrstna poezija razdrapanih čevljev in gracioznih copat ter elegantnih salonarjev. Obuvalo kot tako si predstavljam kot posplošenost, gre za princip ovijanja golega stopala; obuvalo je tu kot pomoč, oklep za večjo moč človeka.«

Ocenjevalci vašega dela so o njem pisali različno. Mislite, da so v čem prikrjali vaše delo?

»Seveda je vsak pisal svoje, tako kot je dojel moje delo, v luči svoje metode in mislim, da so vsi dobro sprejeli moje slike. Vendar pa je tudi res, da je moja resnica o mojem delu ostala še vedno ena sama. Takšne ali drugačne ocene niso dosti spremenile moje začitane slikarske poti, vendar pa so me na nek način tudi osveščale. Svoje misli in opažanja v zvezi z mojim vsakdanjim slikarskim delom si tudi sprti beležim v svoj dnevnik; takšen način mi veliko pomaga

pri mojem sistematično zasnovanem delu.«

V ateljeju sem bil presenečen ob nadaljevanju motivnega sveta vaših slik. Na velikih platnih so naslikane noge, njihov glib, razpadanje in sestavljanje, tkiva, zevajoča in močna sklepna mesta...

»Takšen je danes moj odziv in hkrati osebna izkušnja sveta. Razdrobljenost, ki se sprti sestavlja in podira, nedokončanost našega dela in površnost življenja. Tudi barva: vijoličasta, od rdečkastih do modrih odtenkov, kaže na ekspresijo; ozadje pa govori dodatno o nemožnosti in utopičnosti, saj so z izrezi in prikrievanji nakazana različna mesta vstopanja v sliko in s tem zadrževanje v nekem medprostorju, tako zelo značilnem za svet pol resnic.«

Ob gledanju najnovejših slik se mi zdi, da je bolj kot v dosedanem vašem delu poudarjena dinamika, prepričanja v možnost, da se bo naš svet spremenil v prid ljudi: nenasvezadnje rišete sedaj del človeškega telesa, noge...

»Noge v duetu, v tercetu; spotikanje, oviranje, napor in gracioznost; združevanje v prostoru. Te stvari me trenutno najbolj slikarsko pritegujejo. Razjedene in v stran štrleče zaplate mišic mi pomenijo razkrajanje, ki mu daje odločen upor ozadje. Sklepi so polni, dopolnjeni s praznimi luknjami, tako da žame gibanje, pa če hočete naše življenje, ima upanje in perspektivo. Zadnje stvari, ki jih delam, imenujem Naselitve in terjajo opazovalčev aktivno sodelovanje, dopolnjevanje.«

Naselitve boste v kratkem poslali na razstavo v Subotico in še kam?

»Res je, trenutno pripravljam dve razstavi: v Gradcu bom razstavljal v Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, v Subotici pa v Galeriji Likovnog sveta Subotica. Naslednje leto pa verjetno v Ljubljani.«

V vaših delih je dosti domačega, povsem vašega, čeprav ste sopotnik svetovnega slikarstva.

»Mislim, da mora biti nekako tako, saj je vsakršno nekritično prevzemanje tujega modela absolutno brez vrednosti. Slikarsko delo mora nastajati iz notranje potrebe. Treba je iskati adekvatni izraz ustvarjalčevi notranji formi, hkrati pa odkrivati novo, neznano. Zelo pomembna, se mi zdi, je človekova osebna izkušnja pri ustvarjanju.«

Ob koncu sem, sicer malo pozno, Tomažu Gorjupu čestital k Župančičevi nagradi in nagradi III. septembrskega likovnega salona mladih za slikarstvo v Nikšiču. Predvsem pa sem mu zaželel obilo ustvarjalnega dela.

M. PEROVEC